

TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİ

Aydınlık Gazetesi, 20 Ekim 2020

Yıldırım Koç

Sermayedar sınıf, gerek iktidarda bulunduğu ülkenin uzun vadeli çıkarlarını korumak, gerek ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet gücünü artırmak ve gerek de ülke işçi sınıfını kapitalizmin mezar kazıcıları olmaktan çıkarıp emperyalizmin ve kapitalizmin destekçileri haline dönüştürmek için devletçiliği kullanır. Devletçiliğin sermayedar sınıf tarafından bu şekilde kullanılması kapitalizmin ilk geliştiği dönemden itibaren olmakla beraber, tekeli kapitalizm veya emperyalizm döneminde daha da önem kazandı. Lenin bu olguyu “devlet-tekeli kapitalizmi” veya “tekeli devlet kapitalizmi” olarak isimlendirmektedir.

LENİN’İN TESPİTLERİ

Lenin, ilk kez 1917 yılı Ağustos ayında yayımlanan **Devlet ve Devrim** kitabında şöyle yazmaktadır: “Emperyalist savaş, tekeli kapitalizmin devlet-tekeli kapitalizmine dönüşmesi sürecini olağanüstü düzeyde hızlandırmış ve yoğunlaştırmıştır. Emekçi halkın çok güçlü kapitalist birliklerle giderek daha fazla bütünleşmekte olan devlet tarafından canavarca baskı altına alınması iyice canavarlaşmaktadır.”

“Emperyalizm -banka sermayesinin çağı, dev kapitalist tekellerin ve tekeli kapitalizmin devlet-tekeli kapitalizmine dönüşmesi çağı- ‘devlet mekanizması’nın olağanüstü biçimde güçlendirilmesine ve hem monarşist ve hem de en özgür cumhuriyetçi ülkelerde proletaryaya karşı baskıcı önlemlerin yoğunlaştırılmasıyla bağlantılı olarak onun bürokratik ve askeri yapılanmasında daha önce örneği görülmemeyen bir güçlenmeye açıkça yol açmıştır.” (Lenin, **The State and Revolution**, Progress Pub., Moscow, 1977, s.7 ve 34)

20. YÜZYILDA TEKELCİ DEVLET KAPİTALİZMİ

Kapitalizmin ve emperyalizmin tarihinde İngiltere’nin belirleyici bir yeri vardır. İngiltere’de devletleştirmelerin tarihi, sermayedar sınıfın devletçiliği nasıl kullandığının en güzel örneklerinden birini oluşturmaktadır. İngiltere’deki devletleştirme uygulamalarından bazı örnekler vereyim.

Hindistan’ı sömürgeleştiren Doğu Hindistan Şirketi, 1857 yılındaki Sepoy Ayaklanması sonrasında, 1858 yılında İngiltere tarafından devletleştirildi.

İngiltere’de ülke içi telgraf hizmetleri 1868 yılında devletleştirildi.

1875 yılında Süveyş Kanalı’ndaki Mısır hisseleri İngiliz hükümeti tarafından devletleştirildi.

1912 ve 1913 yıllarında telefon şirketleri devletleştirildi.

1927 yılında bir yayıncılık şirketi devletleştirilerek BBC kuruldu.

1939 yılında bir özel şirketin de devletleştirilmesiyle British Airways şirketi kuruldu.

1946 yılında kömür endüstrisi devletleştirildi.

1946 yılında Bank of England’ın özel kişiler elindeki hisseleri devlet tarafından satın alındı.

1948 yılında demiryolları, bazı yollarda yolcu ve yük taşımacılığı devletleştirildi.

1949 yılında havagazı şirketleri devletleştirildi.

1951 yılında demir ve çelik endüstrisi devletleştirildi.

Bunlar İngiltere’de gerçekleştirilen devletleştirmelerin yalnızca bir kısmı. Ayrıca 4-19 yaşlardaki gençlerin eğitimi de parasız yapıldı. 1946 yılında, uzun yıllar çok iyi işleyen ve tümüyle vergi gelirlerinden finanse edilen sağlık hizmeti sunan Ulusal Sağlık Hizmeti (NHS) kuruldu ve 1948 yılında faaliyete geçti. Eğitim ve sağlık hizmetlerinde de devletçilik iktidardaki sermayedar sınıf tarafından etkili bir biçimde kullanıldı. Amaç, halkın kapitalist düzene ve emperyalizme destek vermesinin sağlanmasıydı.

Çeşitli ülkelerde 1960’lı ve 1970’li yıllarda yaygınlaşan “refah devleti” anlayış ve uygulamaları da devletçiliğin bir ögesiydi.

Emperyalist ÷lkeler tarandığında, eğitim, sağlık, sanayi, ulaştırma, iletişim gibi alanlarda devletçiliğin son derece yaygın olduğunu, 1980'li yılların başından itibaren gündeme gelen özelleştirme uygulamalarına karşın, kamu sektörünün ve kamuda istihdamın önemini büyük ölçüde koruduğu gör÷lecektir.

Özetle; Atatürk'ün devletçilik anlayış ve uygulamalarıyla, kapitalizmi ve emperyalizmi korumak ve güçlendirmek amacıyla gelişmiş kapitalist ÷lkelerdeki devletçilik anlayış ve uygulamalarını karıştırmamak gerekir. Diđer bir deyişle, her "devletleştirme" veya "kamuculuk" adımını Kemalist Devrim'in bir parçası olarak görmek ve yorumlamak, son derece yanlıştır.